

**ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Ώρες 27^η-28^η

ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ.

- Απαιθμημένα νησιά
Κυκλάδων
- Α΄ Κουφονήσια
 - Β΄ Κέρος
 - Γ΄ Σχοινούσσα
 - Δ΄ Πάτροκλος
 - Ε΄ Θηρασιά
 - ΣΤ΄ Νέα Καρμένη
 - Ζ΄ Αντίπαρος
 - Η΄ Δεσποτικό
 - Θ΄ Ρήγεια
 - Ι΄ Δήλος
 - ΙΑ΄ Θύμεια
 - ΙΒ΄ Φούρνοι
 - ΙΓ΄ Άγιος Μηνάς

Νησιά της Ελληνικής επικράτειας

Νησιά ανά μέγεθος (τ.χλμ)	Νησιά ανά πληθυσμό (απογραφή 2011)
1 Κρήτη (8.336)	1. Κρήτη (682.768)
2 Εύβοια (3.655)	2. Εύβοια (190.552)
3 Λέσβος (1.636)	3. Ρόδος (152.538)
4 Ρόδος (1.401)	4. Κέρκυρα (112.193)
5 Χίος (843)	5. Λέσβος (86.312)
6 Κεφαλονιά (781)	6. Χίος (51.269)
7 Κέρκυρα (592)	7. Ζάκυνθος (43.384)
8 Σάμος (478)	8. Σαλαμίνα (38.959)
9 Λήμνος (476)	9. Κεφαλονιά (38.082)
10 Νάξος (430)	10. Κως (33.388)

ΚΥΚΛΑΔΕΣ

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ (ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

- **Ακρωτήριο:** Ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του Αιγαίου στα προϊστορικά χρόνια. Οι πρώτες εγκαταστάσεις στο Ακρωτήριο χρονολογούνται από την Ύστερη Νεολιθική Εποχή (4η χιλιετία π.Χ.) και μέχρι το 17^ο αιώνα π.Χ. είχε αναδειχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα και λιμάνια του Αιγαίου.

Ενδείξεις της μεγάλης ανάπτυξης που γνώρισε ο οικισμός ήταν : η μεγάλη έκταση (περίπου 200 στρέμματα), η πολεοδομική οργάνωση, το αποχετευτικό δίκτυο, τα πολυώροφα κτήρια του με τις εντυπωσιακές τοιχογραφίες, η πλούσια επίπλωση και οικοσκευή.

Το Ακρωτήριο είχε αναπτύξει εμπορικές σχέσεις με την Κρήτη, την ηπειρωτική Ελλάδα, τα Δωδεκάνησα, την Κύπρο, τη Συρία και την Αίγυπτο.

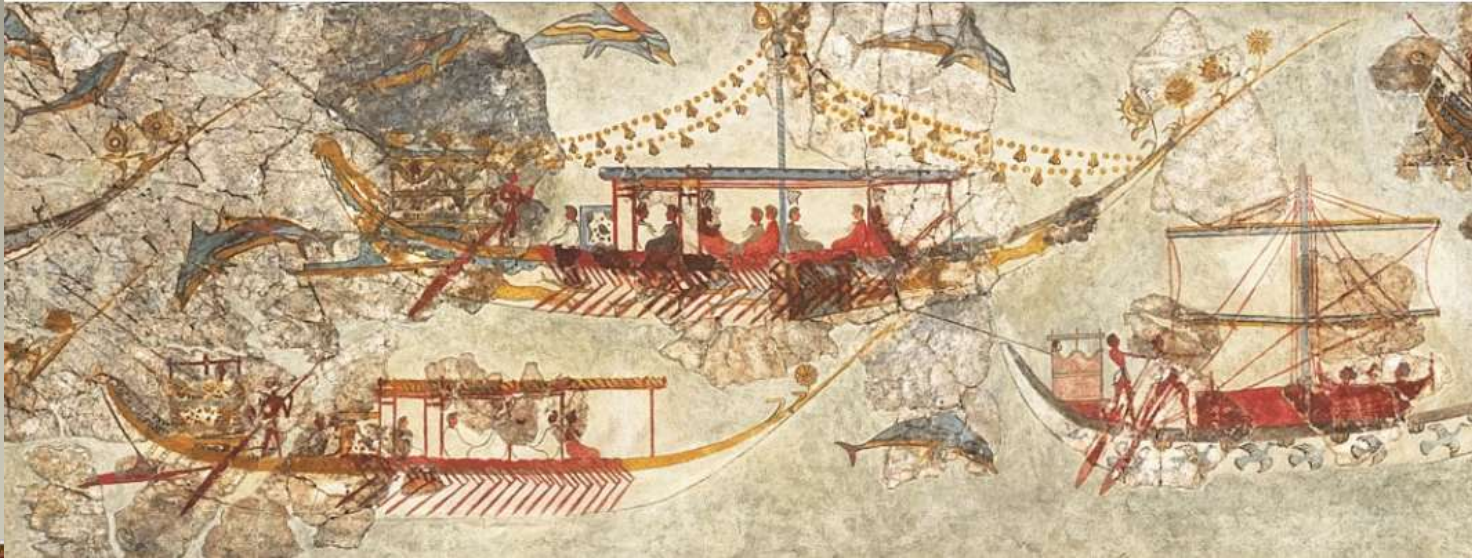
Η ζωή στην πόλη τελείωσε απότομα στο τέλος του 17ου π.Χ. αιώνα, όταν οι κάτοικοί της αποφάσισαν να την εγκαταλείψουν εξαιτίας ισχυρών σεισμών. Η έκρηξη του ηφαιστείου ακολούθησε. Τα ηφαιστειακά υλικά που κάλυψαν την πόλη και ολόκληρο το νησί προστάτευσαν ως σήμερα τα κτήρια και το περιεχόμενό τους, όπως έγινε και στην Πομπηία.

(βλ και 1^ο μάθημα για τον κυκλαδικό πολιτισμό)

ΑΚΡΩΤΗΡΙ (ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ)

ΑΚΡΩΤΗΡΙ (ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ)

ΔΗΛΟΣ (ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

- Η **Δήλος** ήταν κατά τη μυθολογία ο τόπος γέννησης του Απόλλωνος και της Αρτέμιδος.
- Ενδείξεις λατρευτικής χρήσης του χώρου έχουμε από τον 7^ο αιώνα. Σταδιακά εξελίχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα ιερά του ελληνικού κόσμου. Από την εποχή του Πεισιστράτου (540-528 π.Χ.) γίνεται έκδηλη η αθηναϊκή κυριαρχία στο νησί, (πώρινος ιωνικός ναός του Απόλλωνος). Μετά τα Περσικά, από το 478 π.Χ. ήταν η έδρα της Α' Αθηναϊκής Συμμαχίας.
- Τον 2^ο και τον 1^ο αι. π.Χ. σημειώνεται εγκατάσταση ξένων λατρείων δίπλα στις γηγενείς (τρία ιερά Σαράπιδος και αιγυπτιακών θεοτήτων, ιερό συριακών θεοτήτων, θρησκευτικός σύλλογος Ποσειδωνιατών Βηρυτού και ισραηλιτική συναγωγή, η παλαιότερη της διασποράς).
- Από το 1990 η Δήλος έχει ενταχθεί στον κατάλογο των μνημείων που αποτελούν Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά της Unesco.

ΔΗΛΟΣ (ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

ΣΥΡΟΣ (ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

- Στη **Σύρο** έχουμε ενδείξεις κατοίκησης από τους προϊστορικούς χρόνους (3.000 π.Χ.): Χαλανδριανή και Καστρί. Το νησί αποτέλεσε σημαντικό κέντρο του κυκλαδικού πολιτισμού. (για τον κυκλαδικό πολιτισμό βλ. 1^ο μάθημα). Από τότε παρουσιάζει συνεχή κατοίκηση με περίοδο ανάπτυξης τους κλασικούς χρόνους.
- Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα η **Ερμούπολη** έγινε το μεγαλύτερο εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο της χώρας.

ΧΑΛΑΝΔΡΙΑΝΗ (ΣΥΡΟΣ)

ΣΥΡΟΣ: ΝΕΩΤΕΡΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

- Δημαρχείο Ερμούπολης: (τέλος 19^{ου} αιώνα, αρχιτέκτονας: Τσίλλερ)

- Θέατρο Απόλλων: (μέσα 19^{ου} αιώνα)

ΣΥΡΟΣ

- Κοίμηση Θεοτόκου (βασιλική του 19^{ου} αιώνα),
εδώ βρίσκεται η εικόνα « Κοίμηση της Θεοτόκου »
(16^{ος} αιώνας) του Δομίνικου Θεοτοκόπουλου (El Greco)

ΣΥΡΟΣ

- Η συνοικία «Βαπόρια» δημιουργήθηκε από εύπορους πρόσφυγες από τη Χίο, τα Ψαρά, την Κάσο και την Κρήτη, οι οποίοι ήρθαν στη Σύρο μετά την καταστροφή της πατρίδας τους κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821. Κατά τον 19^ο αιώνα ήταν η πιο αριστοκρατική συνοικία της πόλης.
- Τα αρχοντικά είναι ψηλοτάβανα, στολισμένα με τοιχογραφίες, μαρμάρινα μπαλκόνια, ξύλινα πατώματα και ξυλόγλυπτες πόρτες. Στην είσοδο της συνοικίας βρίσκεται η περίλαμπρη εκκλησία του Αγίου Νικολάου, του προστάτη αγίου τους, με δύο καμπαναριά και γαλάζιο τρούλο.

ΣΥΡΟΣ

- Η Άνω Σύρος άρχισε να κατοικείται ως κάστρο από τους κατοίκους της Σύρου που τον μεσαίωνα πληττόταν από την πειρατεία. Οι καθολικοί κάτοικοι του οικισμού οφείλουν την καταγωγή τους σε Ενετούς εμπόρους καθώς και Φράγκους σταυροφόρους. Λόγω του καθολικού στοιχείου στη Σύρο, το νησί είχε τεθεί υπό την προστασία της Γαλλίας. Έτσι εκείνα τα χρόνια δεν υπήρχε οθωμανική κατοχή, παρά μόνο φορολογική υποτέλεια στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Η μονή των Καπουτσίνων, αφιερωμένη στον Αγ. Ιωάννη, ιδρύθηκε τον 16^ο αιώνα από τον βασιλιά της Γαλλίας στην Άνω Σύρο. Κοντά της βρίσκεται και η Μονή των Ιησουιτών του 18ου αιώνα.

ΣΥΡΟΣ

- Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης με μεγάλη συλλογή εργαλείων, εξοπλισμού και μηχανημάτων της βιομηχανικής εποχής από εργαστήρια λουκουμοποιίας, κλωστοϋφαντουργίας, βυρσοδεψίας, τυπογραφίας, μηχανουργίας και υαλουργίας.
- Μουσείο Βαμβακάρη με προσωπικά αντικείμενα, χειρόγραφα και φωτογραφίες. →
- Αρχαιολογικό Μουσείο Σύρου: ένα από τα παλαιότερα μουσεία της Ελλάδας. Στεγάζει αρχαιότητες από τα προϊστορικά έως και τα βυζαντινά χρόνια.

ΑΜΟΡΓΟΣ (ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

- Μονή Παναγίας Χοζοβιώτισσας: είναι χτισμένη σε απόκρημνους βράχους. Το όνομα δημιουργήθηκε από παραφθορά του "Χοζιβίτισσα" ή "Κοζιβίτισσα", από το τοπωνύμιο Χοζιβά ή Κοζιβά στους Αγίους Τόπους (σήμερα στην περιοχή της Ιεριχούς) όπου, σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες των Βυζαντινών χρόνων, υπήρχαν από τους πρώτους Χριστιανικούς χρόνους σημαντικά ορθόδοξα Μοναστήρια. Η προφορική παράδοση περιγράφει την «διά θαλάσσης, με θαυματουργό τρόπο, έλευση της εικόνας της Παναγίας στον ορμίσκο της Αγίας Άννας» κοντά στη μονή, στα χρόνια της εικονομαχίας, τον 8ο και 9ο αιώνα.

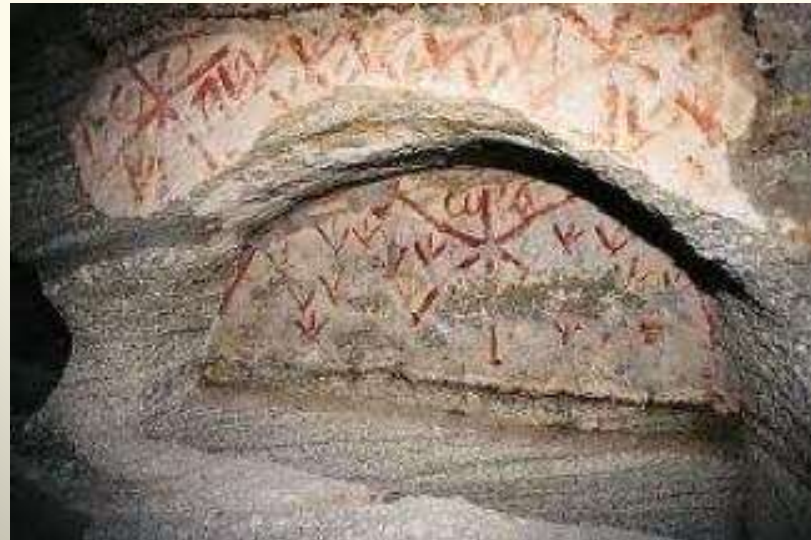
Μονή Παναγίας Χοζοβιώτισσας (Αμοργός)

ΜΗΛΟΣ (ΚΥΚΛΑΔΕΣ)

- Κατακόμβες στην Τρυπητή Μήλου: είναι το υπόγειο νεκροταφείο των πρώτων χριστιανικών αιώνων στη Μήλο. Είναι διαμορφωμένες σε πλαγιά λόφου, νοτιοδυτικά του οικισμού της Τρυπητής. Πρόκειται για σύμπλεγμα ευρύχωρων αιθουσών και διαδρόμων λαξευμένων στο μαλακό πορώδη ηφαιστειακό βράχο, που συνδέονται με τεχνητούς διαδρόμους. Στην περιοχή υπάρχουν και άλλα μικρότερα υπόγεια νεκροταφεία.

ΚΑΤΑΚΟΜΒΕΣ ΣΤΗΝ ΤΡΥΠΗΤΗ (ΜΗΛΟΣ)

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

ΡΟΔΟΣ (ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ)

➤ Λίνδος:

Ο παράλιος οικισμός της Λίνδου βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού και είναι ο κυριότερος αρχαιολογικός χώρος της Ρόδου (με κέντρο το βράχο της όπου δεσπόζει και η ακρόπολη της) και μια από τις πιο σημαντικές πόλεις του νησιού. Η περίοδος της μεγάλης ακμής της πόλης είναι η αρχαϊκή (7ος - 6ος αι. π.Χ.). Η ακρόπολη της Λίνδου αποτελούσε πάντα το κέντρο της ζωής του οικισμού. Ενδείξεις χρήσης του χώρου έχουμε από τη νεολιθική εποχή. Η λατρεία της **Θεάς Αθηνάς** πρέπει να ξεκίνησε στην ακρόπολη κατά τον 9ο αι. π.Χ., στα γεωμετρικά χρόνια. Τον 6ο αι. π.Χ. έγιναν σημαντικά έργα υποδομής στην πόλη και χτίστηκε ο αρχαϊκός ναός της Αθηνάς.

Το ιερό της παρέμεινε σημαντικό σε όλη την ελληνιστική αλλά και ρωμαϊκή περίοδο.

➤ Ο χώρος της ακρόπολης, από τόπος αφιερωμένος αποκλειστικά στη λατρεία στην αρχαιότητα, αποτέλεσε στη συνέχεια ασφαλές καταφύγιο σε περίοδο κρίσεων, για να καταλήξει όλο και περισσότερο με την πάροδο των αιώνων σε οχυρωμένη ακρόπολη με μόνιμη φρουρά.

ΛΙΝΔΟΣ (ΡΟΔΟΣ)

ΡΟΔΟΣ

➤ Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου:

Η πόλη της Ρόδου ιδρύθηκε τον 5^ο αιώνα στο βορειότερο άκρο του νησιού και οικοδομήθηκε σύμφωνα με το πολεοδομικό σύστημα, σχεδιασμένο από τον Ιππόδαμο τον Μιλήσιο. Την αρχαία πόλη διαδέχθηκε η βυζαντινή, αρκετά πιο περιορισμένη σε μέγεθος και οχυρωμένη ήδη από τον 7ο αιώνα. Στις αρχές του 12ου αιώνα, όμως, το τείχος επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει μεγαλύτερη έκταση. Αυτή την πόλη κατέκτησαν οι Ιππότες του Αγίου Ιωάννη το 1309.

Από το 1309 και για δύο περίπου αιώνες, η Ρόδος αποτέλεσε το διοικητικό και πολιτικό κέντρο του ιπποτικού κράτους. Τα πανίσχυρα τείχη της πόλης αντιστάθηκαν ακόμα και στην πολιορκία του Μωάμεθ του Β' του Πορθητή, το 1480, η οποία κατέληξε στην ήττα της υπέρτερης αριθμητικά τουρκικής δύναμης.

Ορόσημο για την ιστορία της Ρόδου αποτελεί το έτος 1522, όταν ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής κατόρθωσε, έπειτα από εξαντλητική για τον πληθυσμό πολιορκία, να συνθηκολογήσει με τους Ιππότες. Το ιπποτικό τάγμα υποχρεώθηκε να παραδώσει την πόλη στους Τούρκους, να εγκαταλείψει την έδρα του και να αποσυρθεί στη Μάλτα, αφήνοντας πίσω πλήθος μνημείων, ανεξίτηλα ίχνη της παρουσίας του στο νησί.

➤ Η μεσαιωνική πόλη της Ρόδου ανήκει στον κατάλογο μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΟΛΗ ΡΟΔΟΥ: ΜΝΗΜΕΙΑ

Παλάτι Μεγάλου Μαγίστρου

Αρχαιολογικό Μουσείο → (Νοσοκομείο Ιπποτών)

ΠΑΤΜΟΣ (ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ)

- **Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου** : το σημαντικότερο μοναστηριακό συγκρότημα του Αιγαίου. Ιδρυτής της μονής (Αγ. Άννα) υπήρξε ο όσιος Χριστόδουλος (1088), ο οποίος με χρυσόβουλλο του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού έλαβε το νησί της Πάτμου απαλλαγμένο από φορολογικές υποχρεώσεις. Η μονή είναι χτισμένη στην κορυφή βουνού, στη θέση του ναού της Αρτέμιδος και μίας παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Περιβάλλεται από αμυντικό περίβολο που χρονολογείται από το τέλος του 11ου αι. μέχρι τον 17ο αι. Σώζονται τοιχογραφίες του και 17ου αιώνα (στο καθολικό της μονής) και του 12^{ου} αιώνα, (στο παρεκκλήσι της Παναγίας). Στη μονή υπάρχουν επίσης παρεκκλήσια των μεταβυζαντινών χρόνων : του Αγίου Βασιλείου, του Αγίου Νικολάου, του Τιμίου Σταυρού, του Προδρόμου, των Αγίων Αποστόλων (1603). Δύο μικρότερα βρίσκονται έξω από τον περίβολο της μονής : του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Ονουφρίου (1611). Περίφημη θεωρείται η πλουσιότατη **Βιβλιοθήκη** του μοναστηριού και η Συλλογή των κειμηλίων του, τα σημαντικότερα δείγματα της οποίας μπορεί να θαυμάσει κανείς στο επισκέψιμο σκευοφυλάκιο.
- Το ιστορικό κέντρο της Χώρας, η Μονή Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου και το σπήλαιο της αποκάλυψης ανήκουν στον κατάλογο μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

ΜΟΝΗ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΛΟΓΟΥ (ΠΑΤΜΟΣ)

ΠΑΤΜΟΣ

➤ Σπήλαιο της Αποκάλυψης: βρίσκεται λίγο χαμηλότερα από τη Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου.

Σύμφωνα με την παράδοση, μέσα σε αυτό, ο Ευαγγελιστής Ιωάννης δέχτηκε την Αποκάλυψη και την υπαγόρευσε στο μαθητή του Πρόχορο. Η αρχική διαμόρφωση του χώρου αποδίδεται στον όσιο Χριστόδουλο, κτήτορα της Μονής του Αγίου Ιωάννου. Σήμερα αποτελεί τον λατρευτικό πυρήνα του πολύπλοκου κτιριακού συγκροτήματος γνωστού ως «**Μονή της Αποκάλυψης**».

Στο ευρύχωρο άνοιγμα της σπηλιάς έχει διαμορφωθεί **παρεκκλήσι** του Αγίου Ιωάννου. Ο φυσικός βράχος σχηματίζει την οροφή και τις πλευρές του καθώς και την ανατολική πλευρά του ιερού βήματος. Το Βήμα απομονώνεται από τον υπόλοιπο χώρο με ξύλινο τέμπλο κοσμημένο με σημαντικές μεταβυζαντινές εικόνες. Τα τοιχώματα του Βήματος και τις κόγχες κοσμούσαν κατά τους Μεσοβυζαντινούς χρόνους τοιχογραφίες που χρονολογούνται στα τέλη του 12ου αιώνα μ.Χ. Κεντρικό εικονογραφικό θέμα αποτελεί η παράσταση του Αγ. Ιωάννου που υπαγορεύει στον Πρόχορο την Αποκάλυψη.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ (ΠΑΤΜΟΣ)

ΧΙΟΣ

Μοναστηριακό συγκρότημα της Νέας Μονής: το επιφανέστερο μνημείο των μεσαιωνικών χρόνων στη Χίο, ιδρύθηκε στα μέσα του 11ου αι. με αυτοκρατορική χορηγία.

Η ίδρυση της μονής συνδέεται με μοναστική παράδοση, σύμφωνα με την οποία στη θέση όπου κτίσθηκε το Καθολικό είχε βρεθεί από τρεις Χιώτες ασκητές θαυματουργή εικόνα της Παναγίας. Κάποιοι ασκητές προφήτευσαν ότι ο εξόριστος τότε στη Λέσβο **Κωνσταντίνος Μονομάχος** θα ανέβαινε στον αυτοκρατορικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης και σε αντάλλαγμα της προφητείας τους απέσπασαν από τον μελλοντικό αυτοκράτορα την υπόσχεση πλουσιοπάροχης δωρεάς για την ανέγερση ναού. Μετά την ανάρρηση του Μονομάχου στο θρόνο, η υπόσχεσή του πραγματοποιήθηκε και τότε ανοικοδομήθηκε το Καθολικό και στη συνέχεια διακοσμήθηκε με ψηφιδωτά.

Ο Μονομάχος προίκισε το μοναστήρι με ειδικές προσόδους, κτήματα, με το δικαίωμα να έχει πλοίο και το ευνόησε με φορολογικές απαλλαγές και με την καθιέρωση του δικαιώματος να είναι αυτεξούσιο. Τα προνόμια αυτά επικυρώθηκαν και πολλαπλασιάστηκαν από τους επόμενους αυτοκράτορες, με αποτέλεσμα η Νέα Μονή να είναι ένα από τα πιο ονομαστά και πλούσια μοναστήρια του Αιγαίου μέχρι τα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης, οπότε και άρχισε η παρακμή του.

Στο μοναστηριακό συγκρότημα που τειχίζεται με **υψηλό περίβολο** και προστατεύεται από αμυντικό πύργο στη ΒΔ γωνία, ακολουθείται η τυπική διάταξη των κτηρίων στα μοναστήρια των βυζαντινών χρόνων: στο μέσο, ελεύθερο από όλες τις πλευρές στέκει το **Καθολικό**, η κύρια δηλαδή εκκλησία της μονής, ενώ σε μικρή απόσταση από αυτό βρίσκεται η **Τράπεζα**, ο χώρος κοινής εστίασης των μοναχών στο κοινοβιακό σύστημα. Ο υπόλοιπος χώρος καταλαμβάνεται από άλλα **κοινόχρηστα κτήρια** και κυρίως από **πτέρυγες κελιών**, που χρονολογούνται στον 17ο, 18ο και 19ο αιώνα.

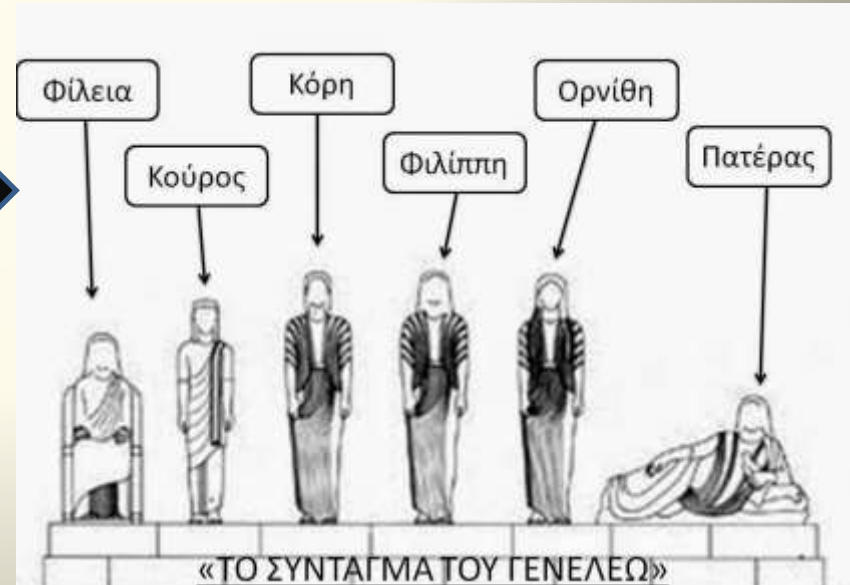
NEA MONH XIOY

ΣΑΜΟΣ

- Η αρχαία Σάμος (**Πυθαγόρειο**) εθεωρείτο μία από τις σημαντικότερες πόλεις της αρχαιότητας. Τα παλαιότερα αρχαιολογικά ευρήματα χρονολογούνται στην 4η χιλιετία π.Χ. Η περίοδος της ακμής της Σάμου τοποθετείται χρονικά στα μέσα του 6ου αι. π.Χ. Το νησί ήταν μεγάλη ναυτική δύναμη και απέκτησε εμπορικές σχέσεις με τη γειτονική Μικρά Ασία και τις Μεσογειακές χώρες. Οι Σάμιοι ίδρυσαν αποικίες στην ακτή της Ιωνίας, στη Θράκη και τη Δύση.
- Το Ηραίο (ιερό αφιερωμένο στην Ήρα) ήταν το σημαντικότερο ιερό του νησιού και ένα από τα σπουδαιότερα της αρχαιότητας. Η λατρεία της θεάς μαρτυρείται από τα την μυκηναϊκή περίοδο. Όμως ο μεγαλύτερος ναός της χτίστηκε στα μέσα του 6ου αιώνα.
- Το Πυθαγόρειο και το Ηραίο ανήκουν στον κατάλογο των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

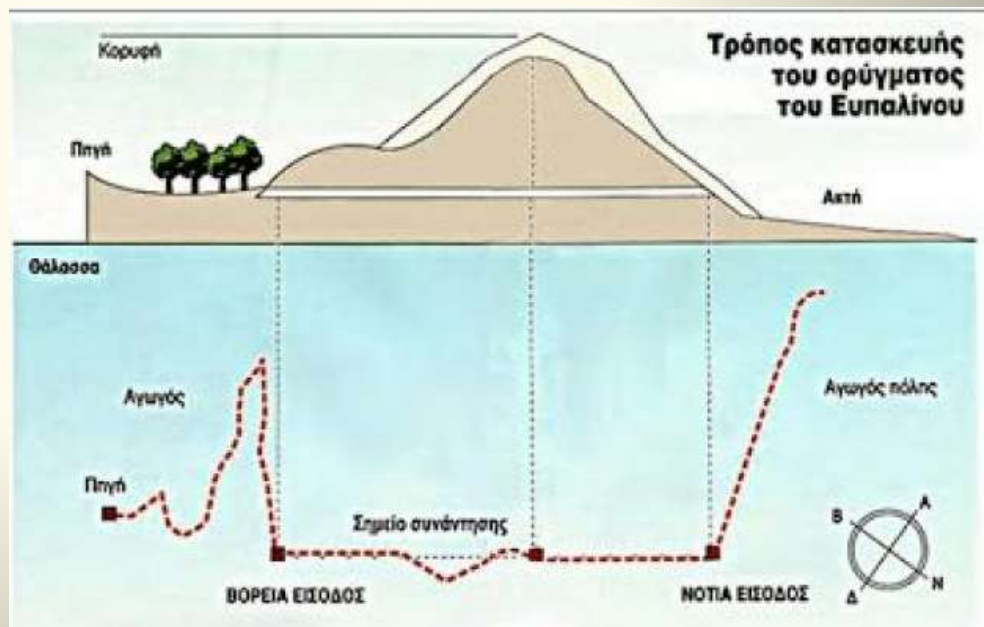
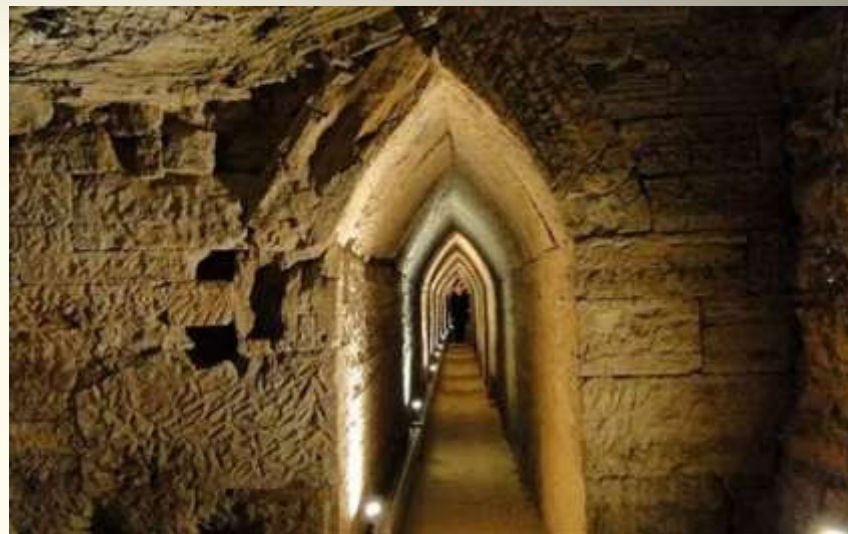
ΗΡΑΙΟ ΣΑΜΟΥ

ΣΑΜΟΣ

- **Ευπαλίνειο Υδραγωγείο/όρυγμα**: ο Ηρόδοτος το χαρακτηρίζει ως ένα από τα πιο σημαντικά τεχνικά έργα στην Ελλάδα και αναφέρει το όνομα του αρχιτέκτονα: Ευπαλίνος από τα Μέγαρα.
- Κατασκευάστηκε μάλλον στο β' μισό του 6^{ου} αιώνα.
- Πρόκειται για μια σήραγγα (μήκος:1.036 μ., 1,80x1,80μ.) με κλίση ώστε να διευκολύνεται η φυσική ροή του νερού μέσα από πήλινους αγωγούς τοποθετημένους στον πυθμένα της. Το νερό έφθανε σε δεξαμενές και κρήνες της αρχαίας πόλης της Σάμου (Πυθαγόρειο) μέσω υπόγειου αστικού αγωγού, ο οποίος έχει εντοπιστεί κατά μήκος του σύγχρονου δρόμου, που οδηγεί από το Ευπαλίνειο υδραγωγείο στο Πυθαγόρειο.
- Ανήκει στον κατάλογο των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO και χαρακτηρίστηκε ως «Παγκόσμιο Σηραγγολογικό Τοπόσημο» από τη Διεθνή Ένωση Σηράγγων.

ΕΥΠΑΛΙΝΕΙΟ ΟΡΥΓΜΑ

ΚΡΗΤΗ

ΚΡΗΤΗ

- Κατά την 3^η και 2^η χιλιετία αναπτύχθηκε στην Κρήτη ο μινωικός πολιτισμός.
- Σημαντικά μνημεία του μινωικού πολιτισμού:
- **Ανάκτορο Φαιστού** (νομός Ηρακλείου) →

- **Ανάκτορο Κνωσού** (νομός Ηρακλείου) →

- **Ανάκτορο Μαλίων** (νομός Ηρακλείου) →

- (αναλυτικά για τον μινωικό πολιτισμό βλ. 1^ο μάθημα)

ΚΡΗΤΗ

- **Μονή Αρκαδίου** (νομός Ρεθύμνου): αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα και στους αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, έχει ιδιαίτερη σημασία ως το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα της Κρητικής Αναγέννησης, αλλά και λόγω της έντονης συμμετοχής της στους απελευθερωτικούς αγώνες των κρητικών, με αποκορύφωμα την πολιορκία και την αυτοθυσία των κλεισμένων σε αυτή υπερασπιστών το 1866.
- Τα πρώτα βεβαιωμένα στοιχεία για τη Μονή τοποθετούνται στις αρχές του 16ου αιώνα, εποχή κατά την οποία κτίστηκε και το αρχικό μονόχωρο καθολικό. Το υπόλοιπο συγκρότημα της Μονής Αρκαδίου κτίστηκε τον 17^ο αιώνα, σύμφωνα με τις σωζόμενες επιγραφές, αλλά και από τις πληροφορίες των ιστορικών πηγών. Πρόκειται για ένα τυπικό παράδειγμα της αρχιτεκτονικής, που είχε επικρατήσει στη βενετοκρατούμενη Κρήτη από τα μέσα του 16ου αιώνα και αποτέλεσε μέρος της τοπικής λαϊκής παράδοσης.

Η Μονή Αρκαδίου στα χρόνια της λειτουργίας της υπήρξε κέντρο, αντιγραφής χειρογράφων και άσκησης της χρυσοκεντητικής. Πολλά χειρόγραφα σώζονται σε βιβλιοθήκες του εξωτερικού, ενώ ένας σημαντικός αριθμός από χρυσοκέντητα άμφια, έργα των καλλιτεχνών-μοναχών, εκτίθενται στο **Μουσείο της Μονής**. Στην **Πινακοθήκη της Μονής** εκτίθενται έργα παλαιών και νεωτέρων καλλιτεχνών, οι οποίοι εμπνεύσθηκαν από το Ολοκαύτωμα της Μονής.

ΜΟΝΗ ΑΡΚΑΔΙΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ)

ΚΡΗΤΗ

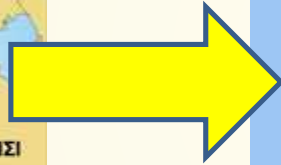
➤ **Σπιναλόγκα:** η νησίδα βρίσκεται στη βόρεια είσοδο του κόλπου της Ελούντας, σε θέση κλειδί για τον έλεγχο του φυσικού λιμανιού της (νομός Λασιθίου). Το νησί οχυρώθηκε κατά την αρχαιότητα, μάλλον κατά την ελληνιστική περίοδο, με μεγάλο οχυρωματικό περίβολο. Πάνω στα ερείπια αρχαίου κάστρου οι Βενετοί οικοδόμησαν ισχυρό φρούριο (16^{ος} αιώνας). Το φρούριο αποτυπώνει όλες τις ιστορικές εξελίξεις στην Κρήτη: Κρητικός πόλεμος το 1645-1669 τότε κατέφυγαν στη Σπιναλόγκα πρόσφυγες και επαναστάτες (χαϊνήδες), που έχοντας σαν βάση τη νησίδα παρενοχλούν τους Τούρκους, Ενετοκρατίας (εγκατάσταση φρουράς), κατάληψη από Τούρκους (οθωμανικός οικισμός). Ο ρόλος του λιμανιού της Σπιναλόγκας αναβαθμίζεται καθώς αποκτά άδεια εξαγωγικού εμπορίου. Κατά τα μέσα του 19ου αι. στη νησίδα συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός κατοίκων, στην πλειονότητά τους έμποροι και ναυτικοί, που επωφελούμενοι από την ασφάλεια του οχυρωμένου οικισμού εκμεταλλεύονται τους εμπορικούς δρόμους της Ανατολικής Μεσογείου.

Η Κρητική Πολιτεία το 1903 θέσπισε την απομόνωση των λεπρών και αποφάσισε τη δημιουργία **Λεπροκομείου** στη Σπιναλόγκα προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα μίας συντονισμένης βοήθειας στους πάσχοντες από τη νόσο του Χάνσεν. Η δύσκολη ζωή των αρρώστων, που διέμεναν στο νησί έως το 1957, σηματοδότησε τον χώρο και το φόρτισε συναισθηματικά καθιστώντας το τόπο μαρτυρίου και ιστορικής μνήμης.

ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ (ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ)

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ

- Η Παλαιά Πόλη έχει ιδιαίτερη ιστορική και πολιτιστική αξία. Είναι παράδειγμα της αρχαίας βυζαντινής και βενετσιάνικης τέχνης που ξέρει πως να σας γοητεύσει με την εναλλαγή από μικρά σοκάκια και μεγάλες πανοραμικές τοποθεσίες. Η παλιά πόλη της Κέρκυρας δημιουργήθηκε στην αρχαιότητα σε μια περιορισμένη περιοχή ανάμεσα στα δύο φρούρια. Το νησί της Κέρκυρας εξαιτίας της στρατηγικής του θέσης στη Μεσόγειο τράβηξε στο πέρασμα των αιώνων το ενδιαφέρον πολλών κατακτητών που δεν παρέλειψαν να αφήσουν τα αποτυπώματά τους στην αρχιτεκτονική της πόλης.

Η Παλαιά Πόλη συγκαταλέγεται στις σημαντικότερες οχυρωμένες πόλεις-λιμάνια της Μεσογείου. Οι οχυρώσεις της, τεχνικές κατασκευές τεράστιας κλίμακας, είναι από τα τελειότερα δείγματα βενετικής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής. Η σημερινή μορφή του εντυπωσιακού αυτού συνόλου είναι αποτέλεσμα κυρίως των έργων των Βενετών με μετασκευές και προσθήκες κατά την περίοδο της Βρετανικής προστασίας (1814-1864). Την παλαιότερη οχύρωση αποτελεί το Παλαιό Φρούριο, που χρονολογείται στους βυζαντινούς χρόνους. Στα τέλη του 16ου αιώνα ολοκληρώθηκε το τεράστιο έργο της περιτείχισης της πόλης με την ανέγερση του Νέου Φρουρίου στο ΒΔ άκρο της και την αμυντική γραμμή που απομόνωσε την πόλη από την ύπαιθρο και τη θάλασσα. Πρόκειται για ένα από τα τελειότερα αμυντικά σύνολα της περιόδου, το οποίο απέδειξε την αποτελεσματικότητά του με την απόκρουση των επανειλημμένων τουρκικών επιθέσεων.

Η Παλαιά Πόλη της Κέρκυρας έχει ενταχθεί (2007) στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Unesco.

ΠΑΛΑΙΑ ΠΟΛΗ-ΠΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΝΕΟ

ΦΡΟΥΡΙΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Παλαιό Φρούριο

Νέο Φρούριο

ΚΕΡΚΥΡΑ

- Το ιερό της Αρτέμιδος Γοργούς ιδρύθηκε τον 6^ο αιώνα π.Χ. Σήμερα σώζεται το θεμέλιο του ναού, ο βωμός, κατάλοιπα βοηθητικών κτηρίων και στοάς.
- Από το γλυπτό διάκοσμο διατηρείται το μεγαλύτερο μέρος του δυτικού αετώματος, το οποίο σήμερα εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κέρκυρας. Στο κέντρο της γλυπτικής σύνθεσης παριστάνονται η Μέδουσα Γοργώ με τα παιδιά της, Πήγασο και Χρυσάορα, ένα ζεύγος λεοντοπανθήρων, ενώ στα άκρα αποδίδονται σκηνές μάχης. Πρόκειται για το πρωιμότερο λίθινο αέτωμα με ανάγλυφη διακόσμηση στην ελληνική τέχνη.

ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΓΟΡΓΟΥΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ

- Παναγία Αντιβουνιώτισσα: χτίστηκε τον 15^ο αιώνα και αποτελεί έναν από τους παλαιότερους ναούς της Κέρκυρας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το λίθινο τέμπλο και οι τοιχογραφίες.
- Λειτουργεί ως **εκκλησιαστικό μουσείο** από το 1984, με μια πλούσια συλλογή εικόνων και άλλων θρησκευτικών κειμηλίων.

ΚΕΡΚΥΡΑ

- Το **Αχίλλειο** είναι το ανάκτορο που έκτισε η αυτοκράτειρα της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας στην περιοχή του Γαστουρίου της Κέρκυρας στα τέλη του 19ου αιώνα. Το ανάκτορο κτίστηκε στη πλαγιά του βουνού και φθάνει μέχρι τη θάλασσα. Η αρχιτεκτονική μελέτη του ανακτόρου έγινε από Ιταλούς αρχιτέκτονες. Το ανάκτορο, μεγαλοπρεπές και επιβλητικό, κτίστηκε σε νεοκλασικό ρυθμό. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι το πλήθος των αγαλμάτων που απεικονίζουν μορφές της Ελληνικής μυθολογίας και κοσμούν τον περιβάλλοντα χώρο και το εσωτερικό του ανακτόρου (Απόλλωνας, τρεις χάριτες, εννέα μούσες). Τους εσωτερικούς χώρους του ανακτόρου κοσμούν επίσης περίφημες τοιχογραφίες, έργα διάσημων καλλιτεχνών της εποχής. Στον κήπο του ανακτόρου, ξεχωριστή θέση κατέχει το άγαλμα του «**Θνήσκοντος Αχιλλέα**», έργο γερμανού γλύπτη. Στον κήπο δεσπόζει επίσης το ορειχάλκινο άγαλμα του «**νικώντος Αχιλλέα**», που τοποθετήθηκε εκεί μεταγενέστερα στην αρχική θέση του θνήσκοντος Αχιλλέα και απεικονίζει τον ήρωα μεγαλόπρεπο και επιβλητικό.
- Το Αχίλλειο περιβάλλεται από θαυμάσιους κήπους, με εξωτικά φυτά που εκτείνονται στην πλαγιά του βουνού μέχρι τη θάλασσα. Εκεί υπάρχουν οι εγκαταστάσεις της μνημειώδους αποβάθρας και η μαρμάρινη γέφυρα, που οδηγούσε τους επισκέπτες των αυτοκρατόρων από την θάλασσα στο ανάκτορο.

ΑΧΙΛΛΕΙΟ

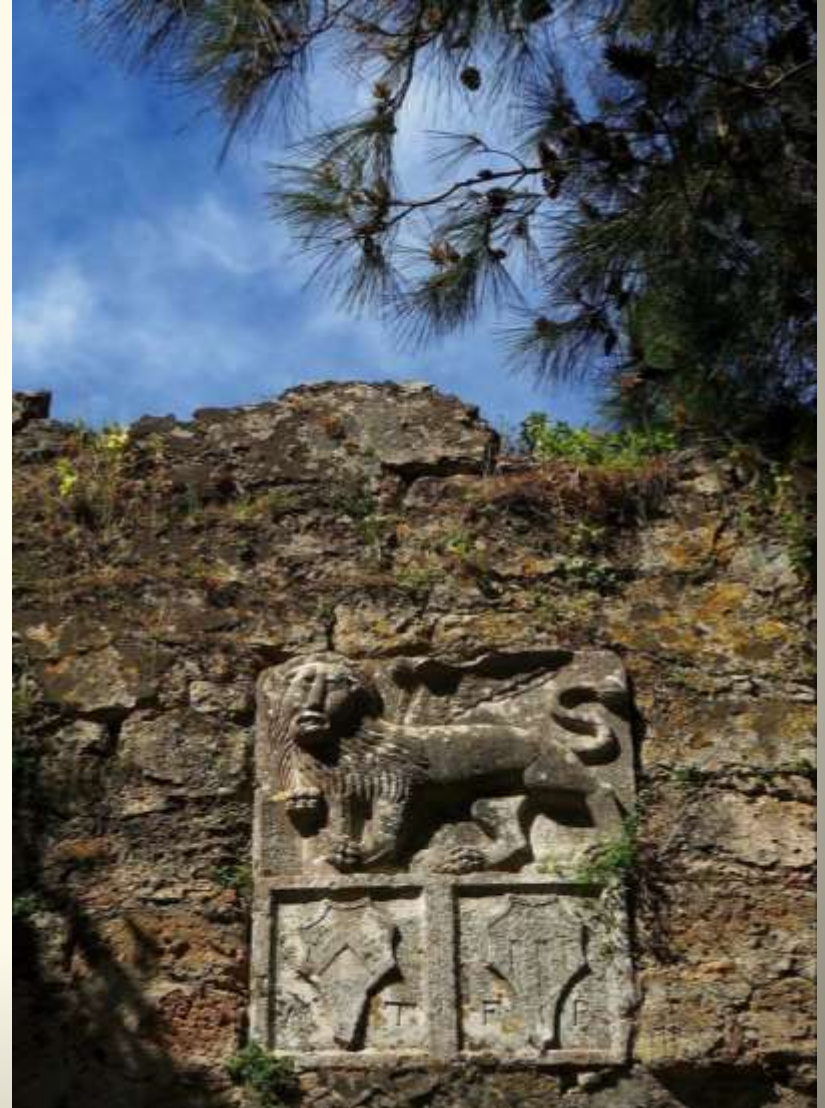
ΖΑΚΥΝΘΟΣ

➤ Το κάστρο της Ζακύνθου βρίσκεται στην κορυφή του λόφου που υψώνεται πάνω από την πρωτεύουσα του νησιού. Ίχνη χρήσης του χώρου υπάρχουν από τα μέσα του 5ου αι. π.Χ. Για τη μεσαιωνική οχύρωσή του δεν υπάρχουν πληροφορίες. Η παλαιότερη αναφορά σχετικά με την ύπαρξη οχυρού στη θέση αυτή ανάγεται στο 15ο αι. Το κάστρο κατελήφθη και καταστράφηκε από τους Τούρκους το 1479. Το 1503 οι Βενετοί κύριοι της Ζακύνθου, άρχισαν την οικοδόμηση οχυρού, από το οποίο σήμερα σώζεται μόνο ένα τμήμα με εντειχισμένα ανάγλυφα οικόσημα και το φτερωτό λιοντάρι του Αγίου Μάρκου.

Κατά τη διάρκεια του 16ου και α' μισού του 17ου αι., ύστερα από κάθε καταστροφικό σεισμό ή εχθρική εισβολή στο νησί, πραγματοποιούνται κυρίως πρόχειρες, αλλά και κάποιες φορές επιμελημένες επισκευές της οχύρωσης και των κτιρίων του κάστρου της Ζακύνθου. Μετά την πτώση της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου, στο φρούριο από το 1797 ως το 1809, ανεβοκατεβαίνουν οι σημαίες των κατακτητών : Γάλλοι, Άγγλοι κ.α.

Στις 21 Μαΐου 1864 πραγματοποιήθηκε η ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα. Ο ύπαρχος της Ζακύνθου παρέλαβε από τον Άγγλο φρούραρχο τα κλειδιά του φρουρίου, όπου ανυψώθηκε η ελληνική σημαία.

ΚΑΣΤΡΟ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΚΑΣΤΡΟ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

- Από τα στοιχεία που παρέχουν οι διάφορες πηγές γνωρίζουμε ότι στον οικισμό του κάστρου υπήρχαν τουλάχιστον δώδεκα ορθόδοξες και πέντε καθολικές εκκλησίες, που χρονολογούνται από τον 12ο έως και τον 17ο αι.
- Έχουν αναγνωριστεί οι εξής:
 - Καθολικές εκκλησίες:
Σωτήρας, Αγ. Φρανσίσκος,
Αγ. Βαρβάρα
 - Ορθόδοξες εκκλησίες:
Αγ. Ιωάννης Θεολόγος,
Αγ. Ιωάννης Πρόδρομος, →
Παναγία Λαουρεντάτα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ UNESCO

- [Ναός του Επικούριου Απόλλωνα](#) (1986)
- [Αρχαιολογικός Χώρος των Δελφών](#) (1987)
- [Ακρόπολις Αθηνών](#) (1987)
- [Άγιο Όρος](#) (1988)
- [Αρχαιολογικός Χώρος Επιδαύρου](#) (1988)
- [Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης](#) (1988)
- [Μετέωρα](#) (1988)
- [Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου](#) (1988)
- [Αρχαία Ολυμπία](#) (1989)
- [Μυστράς](#) (1989)
- [Μονή Δαφνίου](#), [Μονή Οσίου Λουκά](#) και [Νέα Μονή Χίου](#) (1990)
- [Δήλος](#) (1990)
- [Πυθαγόρειον](#) και [Ηραίον Σάμου](#) (1992)
- [Αρχαιολογικός χώρος Αιγών \(Βεργίνα\)](#) (1996)
- [Ιστορικό Κέντρο \(Χώρα\) της Πάτμου](#) με τη [Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου](#) και το [Σπήλαιο της Αποκάλυψης](#) (1999)
- Αρχαιολογικοί Χώροι των [Μυκηνών](#) και της [Τίρυνθας](#) (1999)
- [Παλαιά Πόλη της Κέρκυρας](#) (2007)
- [Αρχαιολογικός Χώρος Φιλίππων](#) (2016)

(Σημείωση: Σε παρένθεση το έτος ένταξης)